

Om underhållsbidrag till doktorander inom Sidas sandwich-program

Högskoleförordningen om finansiering av doktorander ändras från och med 1 juli 2018 (SFS 2017:947). Vid svenska lärosäten har frågor uppstått om hur förändringen ska tolkas vad gäller nivån på det underhållsbidrag som betalas ut till doktorander inom Sidas bilaterala forskningssamarbeten (så kallade sandwich-doktorander). Nedan redovisas Sidas tolkning av förändringen.

Förändringen i förordningen innebär att doktorander i huvudsak ska anställas, åtminstone under sina tre sista år av forskarutbildning. Högskolan får anta doktorander utan att anställa dem om de har annan finansiering som säkrar att doktoranden kan genomföra hela sin forskarutbildning. Är denna finansiering ett stipendium, ska nivån på stipendiet vara likvärdigt med doktorandlön (enligt kollektivavtal minus skatt).

Men detta gäller inte Sida/sandwich-doktorander:

- Doktorander inom sandwich-programmen behöver *inte* anställas av svenskt lärosäte.
- Nivån på det underhållsbidrag som doktoranderna i programmen får under vistelsen i Sverige behöver *inte* nå upp till lönelikvärdig stipendienivå.

Att anställning inte krävs framgår av förändringen i förordningen av 5 kap 4 a §: ”En doktorand vars studiefinansiering består av stipendium behöver inte anställas enligt 4§ om stipendiet lämnas inom ramen för

1. ett bistånds- och kapacitetsuppbyggnadsprogram där stipendier utgör vedertagen finansieringsform och antagande högskola har insyn i stipendievillkoren och hur stipendiet betalas ut, eller
2. ett av Europeiska unionen finansierat program eller motsvarande, där stipendier utgör en vedertagen finansieringsform och där krav på finansiering genom anställning blir ett hinder för antagande högskolas medverkan”.

Att underhållsbidraget inte är ett egentligt stipendium och inte behöver ligga på doktorandlönenivå framgår av utredningen bakom förändringen i förordningen (SOU 2016:29) som lades fram den 31 mars 2016. Utredningen skriver att det inte går att bedöma hur många doktorander med stipendier som skulle omfattas av förslaget till undantag (dvs hur många doktorander som kan komma att stipendiefinansieras istället för att anställas); 2014 fanns ”975 doktorander (heltidsekvivalenter) med stipendier”, men ”[i] dessa ingår dock även s.k. Sida-doktorander (sandwich-doktorander). Dessa får, som tidigare nämnts, inte stipendier utan har ett underhållsbidrag som ska täcka ökade levnadsomkostnader i Sverige” (sid 292).

Underhållsbidraget beskrivs i utredningens kapitel 4.3.4: ”[d]e s.k. **sandwich-doktoranderna har alltså inte stipendier som studiefinansiering och omfattas således inte av utredningens kartläggning, analys, förslag och överväganden**” (sid 113-14; fetstil tillagd).

Den forskningsproposition som regeringen lade fram den 24 november 2016 (Prop. 2016/17:50), betonar också att doktorander inom Sidas program ska hanteras separat: ”Samtidigt som regeringen avser att vidta ytterligare åtgärder för att förbättra villkoren för stipendiefinansierade doktorander, finns anledning att kontinuerligt följa upp doktorander med stipendier t.ex. i fråga om antal doktorander, stipendiegivare, stipendiebelopp och tilläggsfinansiering. **Doktorander inom Sidas program för stärkande av forskningskapacitet i låginkomstländer bör dock följas upp separat**” (sid 74; fetstil tillagd).